

основних проблем філософії ґрунтується на їх історико-філософському генезисі: дослідженню сучасного стану вирішення тієї чи іншої проблеми передусь огляд її історико-філософської еволюції.

Спроба побудови та викладу такого курсу на основі спеціально розробленого навчального посібника здійснена автором в 1990-2002 навчальних роках в НАУ.

Системоутворюючим принципом вказаного курсу є основна провідна ідея – ідея людини як вільної творчої особистості, сенсом буття якої є свобода-творчість.

Весь курс будується як послідовне дослідження життєдіяльності людини з реалізації сенсу її життя – свободи-творчості – в єдності індивідуальних та соціальних чинників.

Осягнення сенсу буття людини можливе лише у середовищі культури як "застиглої" думки в історії. Ціннісне відношення до життя, в основі якого завжди є особистісно-індивідуальний вибір, робить філософію, світогляд, культуру взаємопов'язаними сторонами

одвічного прагнення людини до свободи-творчості як сенсу свого буття.

Гуманізація світогляду студентської молоді засобами гуманітаризації освіти в вузах сутнісно пов'язана з викладанням циклу соціально-економічних дисциплін, методологічною основою яких є філософія.

Принцип людиновимірності дозволяє побудувати єдиний системний курс із філософії, теорії економіки, соціології та історії. Всі ці дисципліни мають об'єктом свого дослідження відношення людини до світу – природного, суспільного, особистісного, а предметом – дослідження діяльності людини з творення своєї свободи в різних її аспектах: **Філософія** – у формах самоусвідомлення своєї сутності та сенсу свого буття; **Теорія економіки** – у формах відносин власності; **Соціологія** – у формах соціальної взаємодії, соціальної структури суспільства та його інститутів; **Історія** – у формах становлення своєї етнічної, соціальної, політичної, культурної, духовної сутності, ідентичності.

Ю.М. Вільчинський, проф.

ІСТОРІЯ ФІЛОСОФІЇ ЯК ШКОЛА ФІЛОСОФСЬКОГО МИСЛЕННЯ

На запитання, чому необхідно вивчати історію філософії, найкоротшою відповіддю буде – щоб навчитися філософувати. А чи можливо навчитися філософувати? – запитував Іммануїл Кант. Адже будь-який мислитель будує власну будівлю, так би мовити, на руїнах минулого, але й ця будівля (його власна філософська система) не досягне такого стану, щоб стати міцною у всіх своїх частинах [Див.: Кант І. Логика. Пособие к лекциям 1800 // Тракаты и письма. – М., 1980. – С. 333].

Звідси випливає:

1. Той, хто хоче навчитися філософувати, а це єдина максима, яку може висувати вища школа перед студентами, – той всі системи філософії змушений розглядати лише як історію застосування (прикладання) розуму та як об'єкт для вправ свого таланту.

2. Історія філософії була й залишається найкращою школою філософської думки в системі сучасного філософського знання і як навчальна дисципліна у вищих закладах освіти України.

3. За допомогою історії філософії студенти можуть збагнути, як вироблялися форми й категорії теоретичного мислення, методи освоєння думкою дійсності, методологічна культура тощо.

4. Ми повинні виходити з того, що до вищої школи приходять вже цілком сформовані особистості з певними здібностями до теоретичного мислення. Ця здібність повинна бути розвинута, вдосконалена, тому від найдавніших часів і дотепер не існувало жодного іншого засобу, крім вивчення всієї попередньої філософії.

5. Історія філософії як навчальна дисципліна завжди була найкращим способом для молодих і допитливих умів навчатися самостійно і вільно застосовувати власний розум.

6. Саме вона розкриває перед ними галерею шляхетних і мудрих мужів, які силою цього розуму проникали у сутність речей, у сутність природи й духу, у сутність Бога, і добували для нас найвеличніші скарби розумового пізнання [Див.: Гегель Г.В.Ф. Лекции по истории философии. Книга первая. – СПб., 1993. – С. 69].

7. Актуальним залишається й запитання про співвідношення історії філософії та філософії як такої; по суті, вони тотожні, більше того, сама історія філософії перетворюється на "головну науку філософії" [Див.: Там само. – С.73].

8. Проте, сьогодні стає очевидним, що історію філософії як останню серйозну тему філософії ХХ ст. (О.Шпенглер) необхідно писати і вивчати вже поіменними главами, а не шляхом анонімного зведення до так званих шкіл, течій і напрямків.

9. Філософії як такої взагалі не існує: кожна культура має свою філософію і кожна думка живе в історичному світі. Кожна філософія є виявом свого часу, і тільки свого часу, і немає двох таких епох, які мали б однакові філософські інтенції.

10. Тому найглибша підстава й сенс будь-якого філософування перебувають у межах певної культури. Як би ми мали одну-єдину, на віки-вічні вірну філософію, історія філософії була б абсурдним ув'язненням.

Висновок: вивчення історії філософії і буде вивченням самої філософії, інакше бути не може.

Н.М. Гайдич, асп.

ЛОГІЧНІ ЗАКОНИ В КОНЦЕПЦІЯХ Г.ФРЕГЕ Й Е.ГУССЕРЛЯ

Аргументація Е. Гуссерля проти психологізму багато в чому співпадає з аргументацією німецького логіка і математика Г. Фреге, що й дає підставу для співвідношення певних логіко-філософських аспектів обох класиків. Однак, необхідно зазначити відмінність у меті й завданнях, які ставлять перед собою ці дослідники при побудові власних логіко-філософських концепцій, що передбачає і відмінність в одержаних результатах. Це стосується також критичних зауважень на адресу психологізму.

Після побудови власних теорій кожен з філософів переходить до їх реалізації. Однак, якщо Г. Фреге спрямовує свої зусилля на побудову формальної логіки, то Е. Гуссерль звертається до "чистої логіки" як теорії пізнання. Е. Гуссерль у своїх роботах не використовував формального апарату в сучасному його розумінні. Його досліджен-

ня являють собою аналіз з метою виявлення інтуїтивних основ і понять для розробки формальної онтології.

Антипсихологічна детермінанта в творчості Г. Фреге й Е. Гуссерля найбільш повно проявляється в трактуванні ними природи логічних законів. Виділимо такі принципи їх підходів до вирішення даного питання, а також проаналізуємо взаємовідповідність поглядів обох філософів.

1. **Обґрунтування поглядів щодо природи логічних законів через негативне відношення до психологізму.** Е. Гуссерль будує свою логіку на демонструванні помилок психологізму. Існування даного принципу в логіці Г. Фреге не є однозначним. Щодо питання, чи будує Г. Фреге свою логіку на запереченні психологізму, різні дослідники його творчої діяльності висловлюють прямо протилежні погляди.

© Ю.М. Вільчинський, 2004

© Н.М. Гайдич, 2004